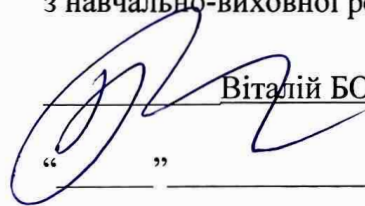

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

з навчально-виховної роботи

Віталій БОЯРЧУК
“ ” _____ 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи римського приватного права

Галузь знань 08 Право

Спеціальність 081 Право

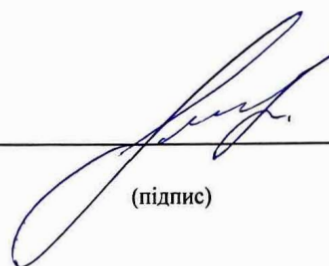
Робоча програма навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» для студентів спеціальності 081 «Право»

Програму підготували: д.ю.н., професор Макарчук В.С.;
к.ю.н., доцент Туркот О.А.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри права

Протокол від « 28 » серпня 2024 року № 2

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Г. І. Грещук

(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні методичної комісії (ради) факультету управління, економіки та права.

Протокол від « 29 » серпня 2024 року № 1

Голова методичної комісії _____

(підпис)

В. М. Ковалів

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Освітній ступінь: «бакалавр»

Спеціальність 081 «Право»

Характеристика навчальної дисципліни: нормативна

Кількість кредитів - 3

Загальна кількість годин – 90

Вид контролю: залік

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття, предмет та система римського приватного права.

Поняття та предмет римського приватного права. Значення римського приватного права. Виникнення римського приватного права та основні етапи його розвитку. Поділ римського права та право публічне (*jus publicum*) і право приватне (*jus privatum*). Основні системи римського права: цивільне право (*jus civile*), право народів (*jus gentium*), преторське право (*jus praetorium*). Рецепція римського приватного права: поняття та сутність, її передумови та наслідки. Вплив римського права на формування національного права України.

Тема 2. Джерела римського приватного права

Поняття та види джерел римського приватного права. Звичай та звичаєве право. Закони як джерело римського приватного права. Преторське право. Діяльність римських юристів. Постанови сенату (сенатус-консульти). Імператорські конституції, їх види. Едикти магістратів. Кодифікація імператора Юстиніана (*Corpus juris civilis*).

Тема 3. Суб'єкти римського приватного права

Поняття особи (суб'єкта права), її правоздатність та дієздатність. Зміст правоздатності фізичних осіб. Виникнення правоздатності. Втрата та обмеження правоздатності (*capitis deminutio*). Дієздатність фізичних осіб. Поняття громадянської честі. Позбавлення громадянської честі. Приниження честі. Правове становище окремих категорій населення Риму. Правовий статус римських громадян. Правовий статус латинів та переґринів. Правове становище рабів та вільновідпущеників. Правовий статус колонів. Поняття, ознаки юридичної особи. Види юридичних осіб. Правоздатність і дієздатність юридичних осіб.

Тема 4. Сімейні та шлюбні відносини

Сім'я у римському приватному праві. Поняття та види споріднення: агнатське та когнатське. Визначення спорідненості за лініями і ступенями. Поняття шлюбу та його види. Правильний римський шлюб і незаконний шлюб. Умови укладення шлюбу. Способи укладення і припинення шлюбу. Особисті та майнові відносини подружжя. Відносини подружжя у шлюбі з чоловічою владою. Відносини подружжя у шлюбі без чоловічої влади. Придане. Подарунок. Правові відносини між батьками і дітьми. Встановлення батьківської влади. Припинення батьківської влади. Емансипація. Опіка і піклування.

Тема 5. Речове право. Володіння та його захист

Поняття, види та ознаки речових прав. Співвідношення речового права та зобов'язального у римському приватному праві. Поняття та класифікація речей. Речі рухомі і нерухомі. Речі прості і складні. Речі подільні і неподільні. Речі споживні і неспоживні. Речі, наділені родовими ознаками, і речі індивідуально-визначені. Речі головні і побічні. Поняття та види володіння. Законне володіння. Незаконне добросовісне і незаконне недобросовісне володіння. Суб'єкти і об'єкти володіння. Набуття і припинення володіння. Захист володіння.

Тема 6. Право власності: поняття, зміст, способи та форми захисту

Розвиток інституту права власності у Римі. Поняття та зміст права власності. Право володіння, право користування, право розпорядження річчю. Обмеження права власності. Види права власності: квіритська, бонітарна, провінційна, власність перегринів. Виникнення поняття приватної власності. Спільна власність. Набуття права власності. Припинення права власності. Захист права власності. Віндикаційний позов. Негаторний позов. Публіціанський позов. Прогібіторний позов.

Тема 7. Права на чужі речі

Поняття та види прав на чужі речі. Поняття сервітутів та їх види. Предіальні сервітути. Речові та особисті сервітути. Сільські та міські сервітути. Виникнення та припинення сервітутів. Захист сервітутів. Негаторний позов. Прогібіторний позов. Конфесорний позов. Поняття емфітевзису та суперфіцію, їх відмінність від сервітуту. Заставне право як вид права на чужу річ. Форми застави: фідучіарна угода, ручна застава, іпотека. Виникнення та припинення заставного права.

Тема 8. Зобов'язальне право: загальні положення

Поняття зобов'язання та його роль у цивільному обороті. Зміст зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань. Класифікація зобов'язань. Сторони в зобов'язанні. Заміна осіб у зобов'язанні. Цесія. Переведення боргу. Зобов'язання з кількома кредиторами або боржниками. Поняття і порядок виконання зобов'язання. Виконання належному кредитору і належним боржником. Час виконання. Місце виконання. Спосіб виконання. Умови відповідальності: вина і шкода. Збитки. Види збитків. Правові засоби забезпечення виконання зобов'язань. Застава. Завдаток. Неустойка. Інтерцесія. Припинення зобов'язання. Новація. Залік. Звільнення від боргу. Смерть боржника.

Тема 9. Загальне вчення про договір

Поняття та класифікація договорів. Договори односторонні, двосторонні. Контракти і пакти. Контракти вербальні, літеральні, реальні, консенсуальні. Договори суворого права і договори, засновані на добросовісності. Загальні умови дійсності договорів. Законність договору. Вільне волевиявлення сторін. Форма волевиявлення. Зміст договору. Істотні елементи договору: предмет, кауза, згода. Порядок укладення договору. Оферта. Акцепт. Представництво: поняття, види.

Тема 10. Окремі види договірних зобов'язань

Вербальні контракти. Стипуляція. Літеральні контракти: прибутково-видаткові книги, син графи, хірографи. Реальні контракти: договір позики, договір позички, договір схову (поклажі), застава. Консенсуальні контракти: договір купівлі-продажу, договір найму, договір доручення, договір товариства. Пакти та їх види: «голі» та «одягнуті» пакти.

Тема 11. Позадоговірні зобов'язання

Поняття делікту. Правопорушення публічні та приватні. Розвиток позадоговірної відповідальності в римському приватному праві. Зміна призначення штрафу. Окремі види деліктів: крадіжка, пограбування, противоправне заподіяння шкоди, образа особи та ін. Поняття квазиделіктів. Відповідальність судді за неправильне рішення. Відповідальність за “поставлене та підважене”, відповідальність власників готелів та кораблів за дії слуг. явання, що виникають із квазіконтрактів, Поняття квазіконтрактів, зобов'язання, що відповідають позови. Безпідставне збагачення. Ведення чужих справ без доручення.

Тема 12. Спадкове право

Основні поняття спадкового права: спадкування, спадкодавець, спадкоємець, спадкове майно, універсальне та сингулярне правонаступництво. Спадкування

за заповітом і законом. Правова природа заповіту. Коло спадкоємців за законом. Спадкова трансмісія. Заповідальний відказ (легат). Обов'язкова частка у спадщині. Захист спадкових прав.

Тема 13. Учення про позов (процес)

Поняття та особливості римського цивільного процесу..Судочинство і судді. Арбітри. Рекуператорні суди. Види римського цивільного процесу: легісакційний процес, формулярний процес, екстраординарний процес. Загальний хід розгляду справи. Оскарження та виконання судового рішення. Поняття та види позовів. Позови особисті та речові. Позов строгого права. Позов, що ґрунтується на добросовісності і справедливості. Позов за аналогією. Позовна давність. Поняття позовної давності та її відмінність від законних строків.

3. Результати вивчення дисципліни

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі **компетентності**:

Загальні компетентності:

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання**:

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л а б.	інд .	с.р.		л	п	л а б .	інд .	с. р.
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	Рік підготовки 1 Семестр 1											
Тема 1. Поняття, предмет та система римського приватного права.	6	1	2	-	-	3	7	1				6
Тема 2. Джерела римського приватного права	6	1	2	-	-	3	7					7
Тема 3. Суб'єкти римського приватного права	6	1	2	-	-	3	7		2			5
Тема 4. Сімейні та шлюбні відносини	6	1	2	-	-	3	7	1				6
Тема 5. Речове право. Володіння та його захист	7	1	3	-	-	3	7		2			5
Тема 6. Право власності: поняття, зміст, способи та форми захисту	8	1	3	-	-	4	7		2			5
Тема 7. Права на чужі речі	7	1	2	-	-	4	7					7
Тема 8. Zobов'язальне право: загальні положення	8	2	2	-	-	4	7					7
Тема 9. Загальне вчення про договір	7	1	2	-	-	4	7					7
Тема 10. Окремі види договірних zobов'язань	7	1	2	-	-	4	7	1				6
Тема 11. Позадоговірні zobов'язання	7	1	2	-	-	4	7					7
Тема 12. Спадкове право	7	1	2	-	-	4	7	1				6
Тема 13. Учення про позов (процес)	8	1	2	-	-	5	6		2			4
Разом	90	14	28	-	-	48	90	4	8	-	-	78
Усього годин	90	14	28	-	-	48	90	4	8	-	-	78

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назви тем	Кількість годин д.ф.н.	Кількість годин з.ф.н.
1	Тема 1. Поняття, предмет та система римського приватного права.	2	
2	Тема 2. Джерела римського приватного права	2	
3	Тема 3. Суб'єкти римського приватного права	2	
4	Тема 4. Сімейні та шлюбні відносини	2	
5	Тема 5. Речове право. Володіння та його захист	3	
6	Тема 6. Право власності: поняття, зміст, способи та форми захисту	3	
7	Тема 7. Права на чужі речі	2	
8	Тема 8. Зобов'язальне право: загальні положення	2	
9	Тема 9. Загальне вчення про договір	2	
10	Тема 10. Окремі види договірних зобов'язань	2	
11	Тема 11. Позадоговірні зобов'язання	2	
12	Тема 12. Спадкове право	2	

13	Тема 13. Учення про позов (процес)	2	
Разом		28	

6. Теми винесені на самостійне вивчення

№ з/п	Назви тем
1	Тема 1. Поняття, предмет та система римського приватного права.
2	Тема 2. Джерела римського приватного права
3	Тема 3. Суб'єкти римського приватного права
4	Тема 4. Сімейні та шлюбні відносини
5	Тема 5. Речове право. Володіння та його захист
6	Тема 6. Право власності: поняття, зміст, способи та форми захисту
7	Тема 7. Права на чужі речі
8	Тема 8. Зобов'язальне право: загальні положення
9	Тема 9. Загальне вчення про договір
10	Тема 10. Окремі види договірних зобов'язань
11	Тема 11. Позадоговірні зобов'язання
12	Тема 12. Спадкове право
13	Тема 13. Учення про позов (процес)

Самостійна робота може бути виконана у формі реферату. Тематика рефератів, вимоги до оформлення та оцінювання рефератів вказані у Методичних рекомендаціях з навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» для виконання практичних та самостійних робіт студентами економічного факультету денної форми навчання та студентів Навчально-наукового інституту заочної та післядипломної освіти спеціальність 081 «ПРАВО».

7. Методи і форми навчання

1. Словесні методи – лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту; **Наочні методи** – ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

2. Метод навчання за рівнем пізнавальної активності - пояснювально-

ілюстративний метод, метод відтворення, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, дослідницький метод.

3. Практичні методи – виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань і тестів, ділові ігри, презентації, реферати.

8. Методи і форми контролю:

1. Усне опитування (індивідуальне, аналіз відповідей студентів).

2. Письмова аудиторна та позааудиторна практична перевірка – аналіз розв'язків ситуативних завдань і тестів шляхом застосування римського законодавства, аналіз рефератів, доповідей, презентацій.

Види контролю: поточний контроль, проміжна та семестрова атестація, залік.

Форми контролю: усна, письмова, комбінована.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота 100 балів													Сума	Залік
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	100	100
7	7	7	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8		

10. Порядок оцінювання результатів навчання

Залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань та вирішення кейсів тощо на практичних заняттях) протягом семестру.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Можливе проведення семестрового заліку у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

11. Критерії оцінювання знань студентів визначенні у Положенні про критерії оцінювання ЛНУП.

12. Методичне забезпечення

Підручники і навчальні посібники; методичні матеріали до практичних занять; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів, виконання індивідуальних завдань.

13. Рекомендована література

Основна

1. Борисова В. І., Баранова Л. М., Домашенко М. В. та ін. Основи римського приватного права: Підручник. За заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. Х.: Право, 2024. 224 с.
2. Вакулик І.І. Римське право в латиномовній термінології: методичний посібник. К. : Вид. центр НУБІП України, 2022. 140 с.
3. Вовк В.М. Римське право як феномен правової дійсності: автореф. дис д-ра юрид. наук : 12.00.12 / Нац. акад. внутр. справ. К., 2023. 32 с.
4. Калюжний Р.А., Вовк В.М. Римське приватне право : підруч. для вищ. навч. закл. К. : Атіка, 2023. 408 с.
5. Крестовська Н.М., Канзафарова В.С. Основи римського приватного права : Навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2022. 160 с.
6. Макарчук В.С. Основи римського приватного права: Навчальний посібник. К. : Атіка, 2024. 256 с.
7. Макарчук В.С. Римське приватне право: навч. посіб.; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Ін-т права та психології. Київ : Атіка ; Харків : Право, 2023 255 с.
8. Орач Є. М. Римське приватне право. Академічний курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. К. : Ін Юре, 2021. 390 с.
9. Орач Є.М. Основи римського приватного права: навчальний посібник. Львів : ЛНУ, 2022. 452 с.
10. Основи римського приватного права : підруч. / за заг. ред. В.І. Борисової, Л.М. Баранової. Харків: Право, 2023. 224 с.
11. Підпригора О.А. Римське право: підруч. 4-те вид. К. : Юрінком Інтер, 2024. 526 с.
12. Тищик Б.Й. Історія держави і права країн Стародавнього Світу: навчальний посібник у 2 т. Львів: в-во «Сполом», 2024. Т.2 : Історія держави і права Стародавнього Риму. 180 с.
13. Трофанчук Г.І. Римське приватне право: Навчальний посібник. К. :

Атіка, 2023. 248 с.

14. Харитонов Є.О., Підпригора О.А. Римське право. [Юрінком Інтер](#), 2023, 528 с.

15. Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн: Хрестоматія для студентів юрид. вузів та факультетів. К., 2023. 330 с.

16. Шевчук Л. В. Основи римського цивільного права: Навч. посіб; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2024. 88 с.

Додаткова

1. Агафонов С. Особливості припинення шлюбу розлучення за Стародавнім римським цивільним правом. *Юридичний журнал*. 2024. №10. С. 84–86.

2. Балко О. Принципи правового регулювання шлюбних відносин у Давньому Римі. *Юридична Україна*. 2023. № 11. С. 23–28.

3. Вовк В. Знаково-символічний характер одягу в межах римського права. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2024. № 2. С. 267-274.

4. Вовк В.М. Про «корисність» вивчення Римського права студентами-юристами. *Юридична наука*. 2023. №1. С. 34–38.

5. Гринько С.Д. Дигести Юстиніана як джерело римського приватного права. *Університетські наукові записки*. 2024. № 1 (21). С.90–96.

6. Гринько С.Д. Поняття та предмет зобов'язань за римським приватним правом. *Університетські наукові записки*. 2023. № 3(35). С. 38–51.

7. Гужва А. М. Інтерес у договірних зобов'язаннях за римським правом і сучасним цивільним правом України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. Х.: 2024. 18 с.

8. Гутьєва В.В. Права та обов'язки сторін договору емфітевзису за римським приватним правом. Актуальні проблеми держави і права. Зб. наук. праць. Вип. 11. Одеса : Юридична література, 2024. С.254–267.

9. Дячук Л. Римське визначення шлюбу у візантійському праві. *Вісник Київського національного ун-ту ім. Т.Шевченка. Юридичні науки*. 2023. № 83 - С. 25-32

10. Дячук Л.В. Конкубітату візантійському праві класичної доби. *Держава і право*. 2024. Випуск 53. С. 128-133.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси - книжковий фонд читального залу Львівського НАУ (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

2. Електронні інформаційні ресурси:

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>;

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Урядовий портал Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua.

Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. URL: www.lsl.lviv.ua.

Офіційний сайт Бази українського законодавства в Інтернет. URL: www.lawukraine.com.